

ОСОБЛИВОСТІ І ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ

Кононенко І. В.

Науковий керівник – к.і.н., доц. Бадєєва Л. І.
Харківський національний університет радіоелектроніки,
каф. українознавства, м. Харків, Україна
тел.+38(099) 448-08-42

Translation from one language to another is a complex process of human mental activity. Translation means the appropriate reproduction of a concept expressed in one language in another language, taking into account the interaction of content and form in reproducing the original text.

Переклад науково-технічної літератури належить до складних видів перекладу, який вимагає високої кваліфікації та відповідної технічної освіти перекладача. Це пов'язано з тим, що науково-технічний переклад містить багато спеціалізованих термінів та складних конструкцій, які можуть бути незрозумілими для непідготовленого читача.

Переклад наукової літератури відрізняється від перекладу романів, газетних статей або ділових матеріалів, хоча має такі самі етапи: сприйняття мови, розуміння та відтворення рідною мовою. Термін «науково-технічна література» включає монографії, збірники та статті праць, навчальну науково-технічну та науково-популярну літературу, технічну документацію, технічну рекламу, патенти та інші види літератури.

Однією з головних складнощів цього перекладу є правильний вибір еквівалентів спеціалізованих термінів та відповідних їм виразів. Це особливо важливо в галузях з високим рівнем технічної складності, де неправильно перекладений термін може призвести до помилок і неусвідомлення інформації. Наприклад, одна помилка у перекладі формули може призвести до зовсім іншого результату. Тому перекладачі повинні бути дуже уважними та точним, щоб не допустити жодної помилки або неточності.

В лінгвістичному аспекті термінологія, як і інші слова мови, може бути складною для перекладу через явище полісемії. Це явище широко поширене в мовах науки і техніки, оскільки так звані семантичний словотвір, тобто надання конкретних значень існуючим словоформам, широко поширений у термінологічних системах різних дисциплін. У деяких випадках один і той самий термін може мати різні значення в різних науках. Особливу складність при перекладі становить ситуація, коли один і той самий термін має різне значення навіть у різних приладах чи обладнаннях. Контекст дуже важливий при перекладі багатозначних термінів.

Науково-технічний переклад також вимагає вміння чітко і лаконічно висловлювати складні концепції та ідеї і доносити їх зміст до читача. Такі тексти настільки довгі та складні, що перекладачі повинні знати, як правильно структурувати та використовувати спеціальні прийоми, щоб забезпечити належне розуміння тексту.

Для перекладача, який володіє достатньою мовною підготовкою, але не має відповідних знань у певній галузі науки та техніки, головними труднощами будуть розуміння вузькофахових питань у тексті. Переклад спеціальних термінів також може бути дуже складним. Натомість, для перекладача, який має ґрунтовну технічну підготовку, але недостатньо володіє всіма тонкощами граматики, головними труднощами будуть розуміння змісту, зокрема встановлення змістових зв'язків між словами в реченні, розуміння граматичних конструкцій та вибір адекватного варіанту перекладу.

Тематика має особливе значення при перекладі спеціалізованих текстів. Передумовою повноцінного перекладу, особливо науково-технічної літератури, є глибоке розуміння перекладачем сенсу. Механічне запам'ятовування термінів без розуміння явищ і процесів, описаних у вихідному тексті, може призвести до серйозних помилок у перекладі.

Аналіз публікацій про науково-технічний переклад дозволяє враховувати певні критерії, які були розроблені науковою спільнотою з метою забезпечення збереження змістової адекватності. До цих критеріїв належать: конкретизація, або генералізація тексту з метою покращення його виразності та зрозумілості, антонімічний переклад, змістовий розвиток, синтаксична трансформація, переформулювання.

Кожна мова пройшла через еволюційні зміни і розвиток, що призводить до появи нових мовних архаїзмів та неологізмів. Це також стосується науково-технічної термінології, яка змінюється внаслідок наукового та технічного прогресу. Особливо важливо бути обережним при адаптації нових термінів з іноземних мов, щоб уникнути двозначності під час перекладу.

Під час перекладу науково-технічного тексту потрібно пам'ятати про розбіжності в побудові речень та відмінності системної організації мов. Перекладачі повинні детально вивчати наукові та технічні галузі, в яких вони працюють. Тільки тоді вони зможуть впевнено користуватися відповідним термінологічним словником.

Список використаних джерел:

1. Кузьміна Л.В., Гарбар М.А. Українське фахове мовлення: посібник практикум – Харків: ХНУРЕ, 2019. – 300 с.
2. Коптілов В. Теорія і практика перекладу / В. Коптілов. – К. : Юніверс, 2003. – 280 с.